

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД
ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА

**СЕКТОР ОСИГУРАЊА У
РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

Извештај за друго тромесечје 2020. године

Садржај:

1. Тржиште осигурања	4
1.1. Учесници на тржишту	4
Друштва за (ре)осигурање	4
Остали учесници на тржишту.....	5
1.2. Структура портфеља осигурања.....	5
1.3. Билансна сума и билансна структура	7
Билансна сума	7
Структура активе	8
Структура пасиве	9
2. Показатељи пословања.....	10
2.1. Адекватност капитала	10
2.2. Квалитет имовине	11
2.3. Инвестирање средстава техничких резерви	11
2.4. Профитабилност	13
2.5. Ликвидност	13
3. Аутоодговорност.....	13
4. Закључак	14

Списак скраћеница и појмова

млн	милион
млрд	милијарда
T1	прво тромесечје у години – период од 1. 1. до 31. 3.
T2	друго тромесечје у години – период од 1. 1. до 30. 6.

1. Тржиште осигурања¹

1.1. Учесници на тржишту

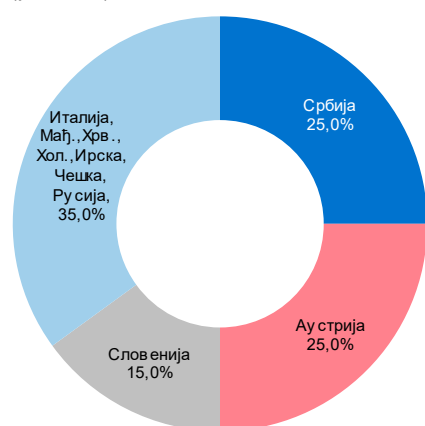
Друштва за (ре)осигурање

На крају Т2 2020. године, у Републици Србији је пословало 20 друштава за (ре)осигурање, што је исти број као у Т2 претходне године. Искључиво пословима осигурања бавило се 16 друштава, а пословима реосигурања четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања, искључиво животним осигурањем баве се четири друштва, док искључиво неживотним осигурањем, односно и животним и неживотним осигурањем по шест друштава.

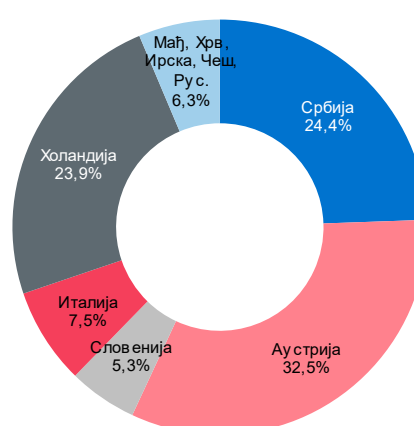
Посматрано према власничкој структури капитала, од 20 друштава на крају Т2 2020. године, њих 15 је у већинском страном власништву.

На крају Т2 2020. године, друштва у страном власништву бележила су преовлађујуће учешће у: премији животних осигурања (88,9%), премији неживотних осигурања (62,8%), укупној имовини (75,6%), као и у броју запослених (67,9%).

Графикон 1.1.1. Структура друштава за (ре)осигурање Србије према власништву (у Т2 2020)

Графикон 1.1.2. Билансна сума друштава за (ре)осигурање Србије према власништву (у Т2 2020)

¹ Извештај је базиран на подацима које су друштва за (ре)осигурање дужна да достављају Народној банци Србије.

Остали учесници на тржишту

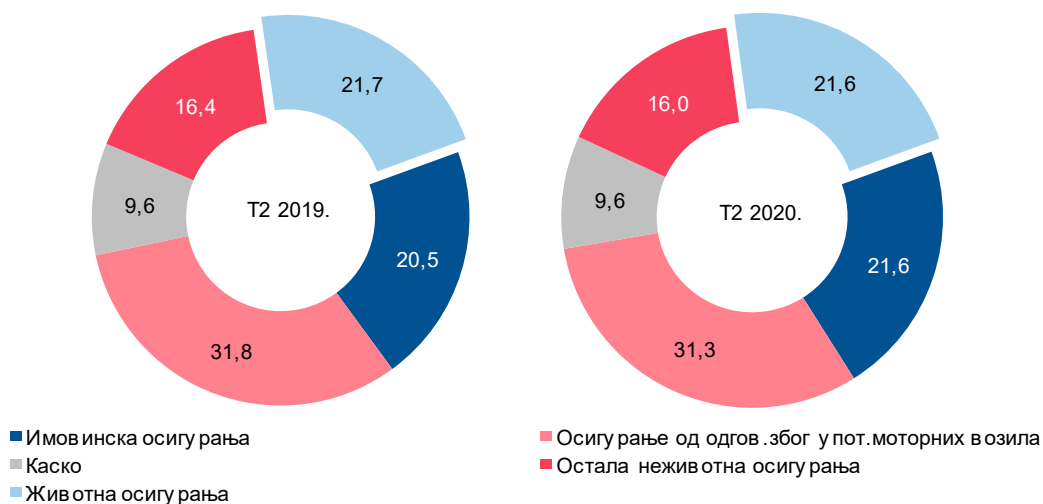
Поред друштава за (ре)осигурање, на тржишту послује и: 17 банака, седам давалаца финансијског лизинга и јавни поштански оператор, који су добили сагласност за обављање послова заступања у осигурању, 100 правних лица (друштва за посредовање у осигурању и друштва за заступање у осигурању), 81 заступник у осигурању (физичко лице – предузетник) и 4.044 активна овлашћена лица за обављање послова заступања, односно послова посредовања у осигурању.

1.2. Структура портфеља осигурања

Укупна премија у Т2 2020. године износила је 55,9 млрд динара (475 млн евра или 534 млн долара),² што је за 4,0% више него у истом периоду претходне године.

У структури премије, учешће неживотних осигурања износило је 78,4%, док се учешће животних осигурања благо смањило – са 21,7% у Т2 2019. године на 21,6% у истом периоду текуће године, услед нешто већег номиналног раста премије неживотних осигурања од раста премије животних осигурања.

Графикон 1.2. Укупна премија према врстама осигурања (у Т2 2019. и Т2 2020, у %)

Извор: Народна банка Србије.

² Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. јун 2020. године.

Посматрано према врстама осигурања, структура премије у Т2 2020. године слична је структури у истом периоду 2019. године. Највеће учешће у укупној премији имало је осигурање од одговорности због употребе моторних возила – 31,3%. Затим следе животна осигурања и имовинска осигурања са по 21,6% и осигурање моторних возила – каско са 9,6%.

Премија неживотних осигурања у Т2 2020. године виша је за 4,1% него у истом периоду 2019. године. Премија имовинских осигурања порасла је за 9,6%, премија осигурања моторних возила – каско за 3,7% и премија добровољног здравственог осигурања за 21,8%. Премија осигурања од одговорности због употребе моторних возила, након пада у Т1 2020. године, као последица пандемије вируса корона, поново бележи раст од 2,3%.

Раст премије добровољног здравственог осигурања прати и раст учешћа премије ове врсте осигурања – са 5,2% у Т2 2019. године на 6,1% у Т2 2020. године. При томе, скоро четири петине тржишта покривају четири друштва за осигурање.

Осигурање од последица незгоде, које, између осталих, обухвата и обавезна осигурања као што су осигурање путника у јавном саобраћају и осигурање запослених од повреда на раду и од професионалних обољења, у Т2 2020. године, уз пад од 5,5%, бележи учешће од свега 2,6%.

У Т2 2020. године, у поређењу са Т2 2019. године, није промењен редослед на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање посматрано према висини укупне премије и премије неживотних осигурања, која у наведеним премијама свих друштава за осигурање учествују са 78,6% и 80,5%, респективно. Међутим, промењен је редослед на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање посматрано према висини премије животних осигурања, која у премији овог сегмента тржишта учествују са 82,8%.

Концентрација на тржишту, мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, који представља суму квадрата учешћа, у овом случају билансних сума свих друштава за (ре)осигурање, умерена је и на крају Т2 2020. износила је 1.325.³

³ Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације у сектору, вредност између 1.000 и 1.800 на постојање умерене концентрације, а вредност изнад 1.800 на постојање изражене концентрације.

Табела 1.2. Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање
(у млн динара, у %)

	30.06.2019.			30.06.2020.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Према критеријуму укупне премије							
Дунав	13907	25,9	1	15134	27,1	1	-
Ђенерали	11473	21,4	2	11388	20,4	2	-
ДДОР	6628	12,3	3	6837	12,2	3	-
Винер	6169	11,5	4	6584	11,8	4	-
Триглав	3541	6,6	5	3992	7,1	5	-
Према критеријуму премије неживотних осигурања							
Дунав	12734	30,3	1	13792	31,5	1	-
Ђенерали	7834	18,6	2	7940	18,1	2	-
ДДОР	5689	13,5	3	5916	13,5	3	-
Винер	3961	9,4	4	4002	9,1	4	-
Триглав	3309	7,9	5	3639	8,3	5	-
Према критеријуму премије животних осигурања							
Ђенерали	3639	31,2	1	3448	28,6	1	-
Винер	2209	18,9	2	2582	21,4	2	-
Граве	1692	14,5	3	1705	14,1	3	-
Дунав	1173	10,0	4	1342	11,1	4	-
ДДОР	939	8,0	6	922	7,6	5	раст
Уника жив.	967	8,3	5	836	6,9	6	пад

Извор: Народна банка Србије.

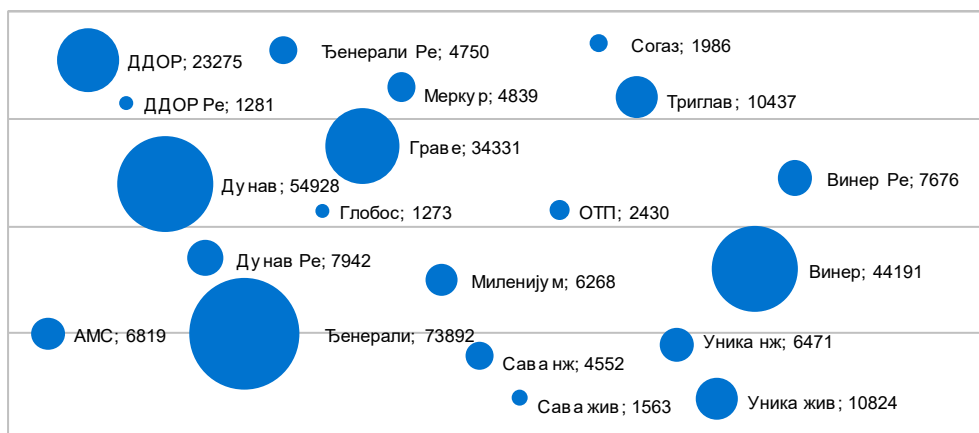
1.3. Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Билансна сума друштава за (ре)осигурање повећана је у односу на крај Т2 претходне године за 4,4%, на 309,7 млрд динара (2.634 млн евра или 2.960 млн долара)⁴ на крају Т2 2020. године.

⁴ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. јуна 2020. године.

Графикон 1.3.1. **Билансне суме друштава за (ре)осигурање**
(на дан 30. 6. 2020, у млн RSD)

Извор: Народна банка Србије.

У Т2 2020. године није промењен редослед на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање посматрано према висини билансне суме, која у укупној билансној суми свих друштава за осигурање учествују са 80,1%.

Табела 1.3. **Ранг-листа пет највећих друштава за осигурање према критеријуму билансне суме**
(у млн динара, у %)

	30.06.2019.			30.06.2019.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Бенерали	74082	27,4	1	73892	25,7	1	-
Дунав	47454	17,5	2	54928	19,1	2	-
Винер	40324	14,9	3	44191	15,3	3	-
Граве	29571	10,9	4	34331	11,9	4	-
ДДОР	21095	7,8	5	23275	8,1	5	-

Извор: Народна банка Србије.

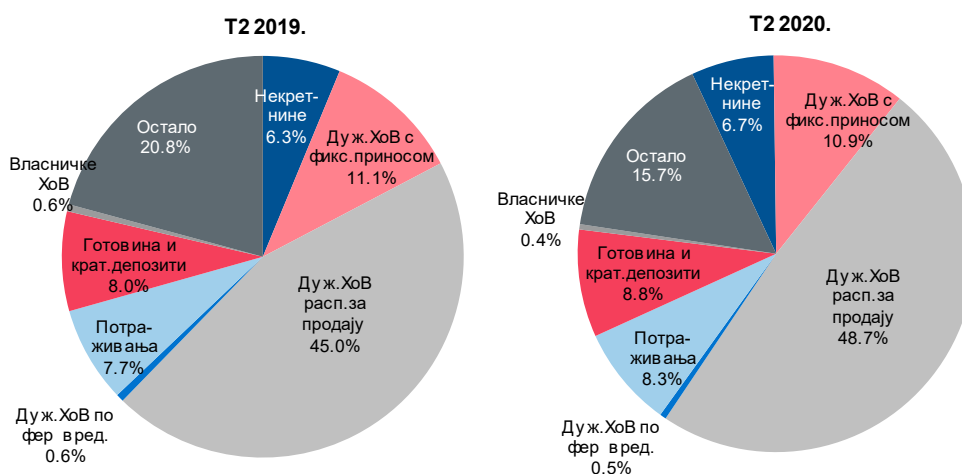
Структура активе

У структури активе друштава за (ре)осигурање, са стањем на дан 30. јуна 2020. године, највећи део односио се на дужничке хартије од вредности, и то дужничке хартије од вредности расположиве за продају (48,7%), с фиксним приносом (10,9%) и које се исказују по фер вредности кроз биланс успеха (0,5%). Иза њих следе: готовина и краткорочни депозити (8,8%), потраживања (8,3%),

техничке резерве које падају на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара (6,9%), некретнине, постројења и опрема (6,7%), и остало⁵.

У поређењу са стањем на исти дан претходне године може се закључити да дужничке хартије од вредности повећавају претежно учешће у Т2 2020. године на 60,1%, док техничке резерве које падају на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара (као део категорије *Остало* у Графикону 1.3.2) смањују своје учешће⁶ као резултат решавања имовинске штете изазване пожаром у Т1 2020. године у пуном износу, а која је резервисана на крају 2018. године.

Графикон 1.3.2. Структура aktive
(на дан 30. 6. 2019. и 30. 6. 2020.)

Извор: Народна банка Србије.

Структура пасиве

У структури пасиве друштва за (ре)осигурање, на крају Т2 2020. године техничке резерве исказују учешће од 68,2%, а капитал 21,6%.

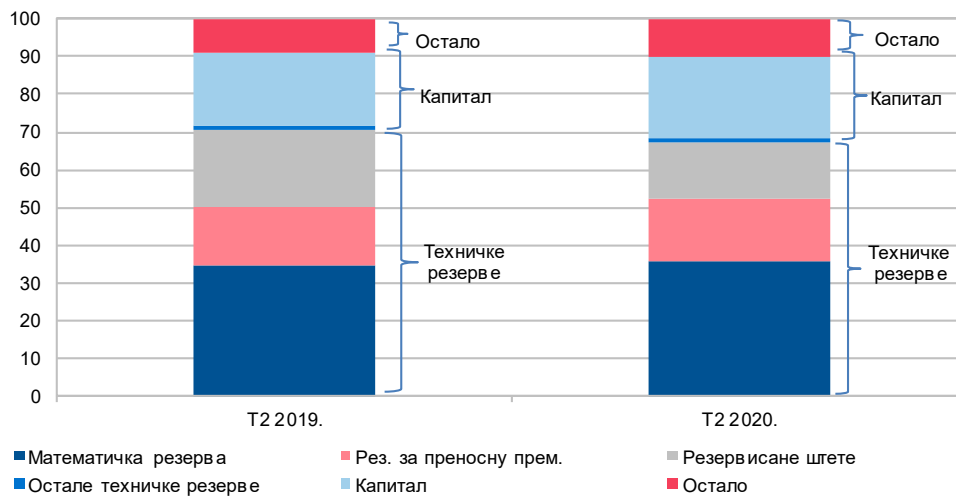
У односу на крај Т2 претходне године, капитал у износу од 65,3 млрд динара расте по стопи од 17,0%. Техничке резерве у износу од 206,1 млрд динара, након дугогодишњег континуираног раста, прекинутог у Т1 2020. години, бележе пад и

⁵ *Остало* у Графикону 1.3.2. обухвата: нематеријална улагања, гудвил, софтвер и остала права, учешћа у капиталу, остале дугорочне финансијске пласмане (осим дужничких ХоВ с фиксним приносом), остала дугорочна средства, одложена пореска средства, залихе, стална средства намењена продаји, остале ХоВ у оквиру финансијских пласмана, остале краткорочне финансијске пласмане, порез на додату вредност, *АВР* и техничке резерве које падају на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара.

⁶ Пад учешћа са 12,2% у Т2 2019. године на 6,9% у Т2 2020. године.

у Т2 2020. године од 1,0% услед пада резервисаних штета од 23,9% у односу на крај истог периода претходне године, као последице решавања велике имовинске штете изазване у септембру 2018. године. Математичка резерва задржава најзначајније учешће у техничким резервама, са стопом раста у Т2 2020. године од 7,2%.

Графикон 1.3.3. Структура пасиве
(у %)

Извор: Народна банка Србије.

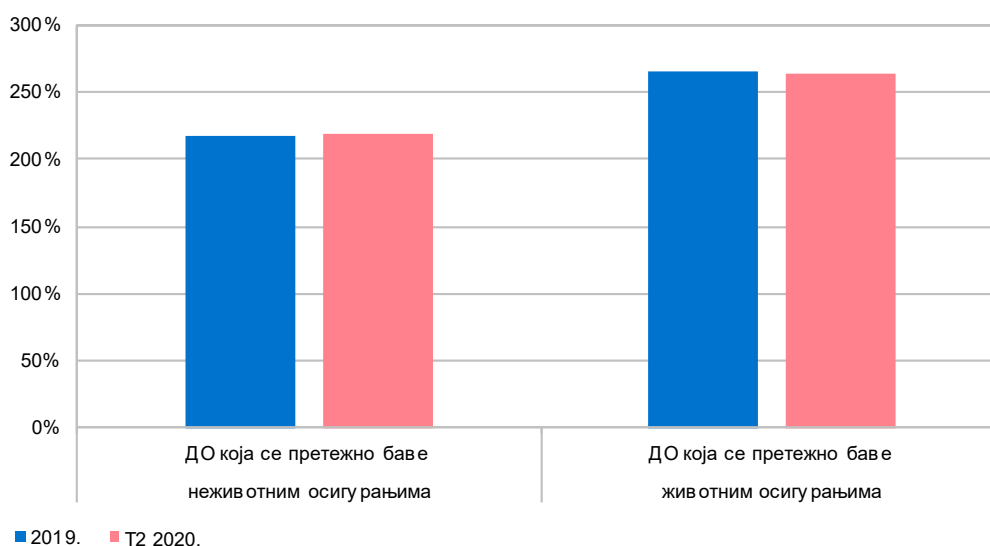
2. Показатељи пословања

2.1. Адекватност капитала

Солвентност друштва за (ре)осигурање у великој мери зависи од довољности техничких резерви за преузете обавезе из осигурања, а пре свега од испуњености услова који се односе на адекватност капитала, а утврђени су као однос захтеване и расположиве маргине солвентности.

Расположива маргина солвентности друштва за (ре)осигурање на дан 30. јуна 2020. године у Републици Србији износила је 45,4 млрд динара, а захтевана маргина солвентности – 19,4 млрд динара. Код друштва која се претежно баве *неживотним осигурањима* **основни показатељ адекватности капитала** (однос расположиве и захтеване маргине солвентности) износио је 218,8%, а код друштва која се претежно баве *животним осигурањима* – 263,4%.

Графикон 2.1. Адекватност капитала друштава за осигурање

2.2. Квалитет имовине

Учешће нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања (као облика активе које може карактерисати отежана наплативост) у укупној активи друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, тј. **рацио теже утрживе активе**, на крају Т2 2020. године био је на задовољавајућем нивоу и износио је 17,4% (16,7% на крају 2019). На промену вредности овог показатеља утицао је већи раст наведених облика активе од раста саме активе.

Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведени показатељ је благо смањен – са 6,1% на крају 2019. године на 5,9% на крају Т2 2020. године.

2.3. Инвестирање средстава техничких резерви

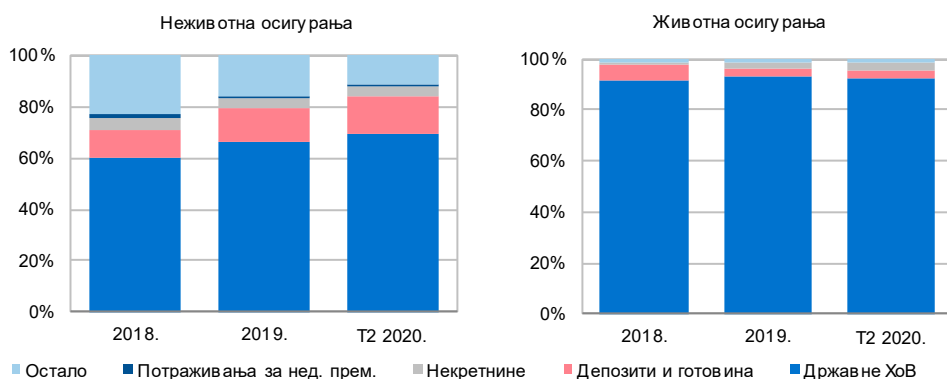
Да би се заштитили интереси осигураника и трећих оштећених лица и благовремено исплатила штета, није довољно само да се формира адекватан ниво техничких резерви већ и да се средства техничких резерви уложе на начин који

обезбеђује очување и увећање њихове реалне вредности, како би се створили услови за измирење преузетих обавеза из осигурања у целини и у року како у садашњем, тако и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим обавезама, друштво је дужно да средства инвестира водећи рачуна о профилу ризика и лимитима толеранције ризика (квалитативним и квантитативним), применом своје инвестиционе политике.

У друштвима за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања*, као и у *друштвима за реосигурање* у Т2 2020. године, пун износ средстава техничких резерви инвестиран је у прописане облике имовине.

Посматрано укупно у Републици Србији за сва друштва за осигурање, средства техничких резерви *неживотних осигурања* у Т2 2020. највећим делом су била уложена у државне хартије од вредности – 69,6%, а затим у депозите код банака и готовину – 14,1%, техничке резерве на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара – 9,8% и некретнине – 4,1%, док су потраживања за недоспеле премије бележила учешће од 1,0%. У поређењу са 2019. годином, промењена је структура инвестирања ових средстава – с једне стране, повећано је учешће државних хартија од вредности и депозита и готовине, док је, с друге стране, смањено учешће техничке резерве на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара (део категорије *Остало* у Графикаону 2.3).⁷

Графикон 2.3. Структура инвестирања средстава техничких резерви

Извор: Народна банка Србије.

У структури инвестирања средстава техничких резерви *животних осигурања*, најзаступљеније је улагање у државне хартије од вредности са 92,1%, док су депоновање код банака и готовина свега 3,0%.

⁷ Као резултат решавања поменуте велике имовинске штете.

2.4. Профитабилност

На профитабилност друштава за осигурање указује вредност **комбинованог рација у самопридржају** (однос збира меродавних штета и трошкова спровођења осигурања, у самопридржају према меродавној премији у самопридржају). Вредност овог рација испод 100% указује на способност друштава за осигурање да из прикупљене премије исплате штете и покрију настале трошкове, док се за вредности овог показатеља изнад 100% претпоставља да друштва при одређивању висине премије узимају у обзир и потенцијалне приходе од инвестирања на финансијском тржишту и тржишту непокретности, што их излаже пре свега тржишним ризицима и ризику неиспуњења обавеза друге уговорне стране. Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима неживотних осигурања вредност комбинованог рација у самопридржају смањена је са 83,3% у Т2 2019. на 77,5% у Т2 2020. године. На повољно кретање овог рација утицао је, с једне стране, раст меродавне премије у самопридржају, а с друге стране, пад меродавних штета и трошкова спровођења осигурања, у самопридржају, што је значајан показатељ резултата предузетих активности Народне банке Србије на унапређењу тржишта осигурања.

2.5. Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама, оно мора водити рачуна и о усклађености средстава и обавеза по рочности, и о утрживости и квалитету својих средстава. С обзиром на то да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

Показатељ усклађености ликвидне активе и обавеза⁸ на нивоу свих друштава за (ре)осигурање, који је у Т2 2020. године износио 152,1%, говори у прилог довољности ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза у сектору осигурања.

3. Аутоодговорност

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима (осигурање од аутоодговорности) на крају Т2 2020.

⁸ Ликвидна актива у овом извештају обухвата: финансијске пласмане, готовину, депозите код банака и остале непоменуте дугорочне финансијске пласмане, док обавезе обухватају: краткорочне обавезе, пасивна временска разграничења, резервисане штете и друге техничке резерве осигурања до годину дана.

године бавило се 11 друштава за осигурање, што је за једно друштво више него у истом периоду претходне године.⁹

Премија осигурања од аутоодговорности у Т2 2020. године виша је за 2,3% него у истом периоду претходне године, што би могло да говори у прилог опоравка овог сегмента тржишта осигурања од последица вируса корона.

Концентрација портфеља у овом сегменту благо је смањена, будући да су у Т2 2020. године три друштва за осигурање с највећим учешћем у премији осигурања од аутоодговорности покривала 64,1% тржишта, док су у истом периоду претходне године та друштва покривала 66,9% тржишта.

4. Закључак

Ако се показатељи за Т2 2020. године упореде с показатељима из истог периода 2019. године, издвајају се следеће промене:

- На тржишту Републике Србије пословало је 20 друштава за (ре)осигурање, што је исти број као на крају Т2 2019. године, уз повећање броја запослених на 11.182, по стопи од 2,0%;
- Билансна сума сектора осигурања порасла је за 4,4% и износи 309,7 млрд динара;
- Капитал је порастао за 17,0% и износи 65,3 млрд динара;
- Техничке резерве смањене су за 1,0% као последица решавања наведене велике имовинске штете у пуном износу и износе 206,1 млрд динара, уз инвестирање пуног износа средстава техничких резерви у прописане облике имовине;
- Укупна премија је повећана за 4,0% и износи 55,9 млрд динара;
- Учешће неживотних осигурања од 78,4% у укупној премији и даље је доминантно. Премија неживотних осигурања порасла је за 4,1%, при чему имовинска осигурања, осигурања моторних возила – каско и добровољно здравствено осигурање расту, као и осигурање од одговорности због употребе моторних возила, које, након пада у Т1 2020. године, као последице пандемије вируса корона, поново бележи раст;
- Животна осигурања благо су смањила учешће у укупној премији – са 21,7% на 21,6%, уз номинални раст ове премије од 3,4%.

⁹ Једно друштво за неживотно осигурање у новембру 2019. године отпочело је с продајом обавезног осигурања власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима.

Постојећим прописима којима се уређује делатност осигурања у Републици Србији створени су предуслови за значајан корак ка даљој конвергенцији стања сектора осигурања у Републици Србији нивоу развоја тог сектора у Европској унији.

Значајне промене регулаторног оквира у области надзора делатности осигурања тек се очекују с пуним усклађивањем прописа с Директивом о дистрибуцији осигурања и с применом *Солвентности II*.

Директива о дистрибуцији осигурања доноси решења којима се ближе утврђује надзор и управљање производима осигурања како би се обезбедило да ти производи одговарају стварним потребама корисника. Поред тога, ова директива прописује начин информисања корисника и дистрибуције производа осигурања, чиме се унапређује ниво заштите права и интереса корисника услуге осигурања.

Ефективан режим солвентности који се заснива на изложености ризицима у складу је с развојем у другим деловима финансијског сектора, нарочито банкарским. С тим у вези, ради даљег унапређења регулативе пруденцијалног надзора, у предстојећем периоду планирана се даље усклађивање с Директивом *Солвентност II*, која ће променити начин квантификације нивоа ризика којима је друштво за (ре)осигурање изложено у свом пословању, а самим тим и начин управљања овим ризицима. Завршетком прве фазе стратешки опредељених активности на примени *Солвентности II* – анализа усклађености регулативе, спровођењем активности у оквиру друге фазе – процена ефеката имплементације, као и преласком на усклађивање регулаторног оквира, најкасније до приступања Републике Србије Европској унији, као треће фазе, унапредиће се способност сектора осигурања да одговори на изазове у будућности, а с циљем обезбеђења дугорочне стабилности сектора осигурања и заштите корисника услуга осигурања.

У условима када се читав свет суочава с последицама изазваних пандемијом вируса корона (између осталих – нагли пад економске активности и раст незапослености), улога сектора осигурања у пружању заштите грађанима односно осигураницима, као и обезбеђење континуитета пружања услуге осигурања, још више добија на значају. У том смислу, од увођења ванредног стања, Народна банка Србије је предузела низ мера за спречавање, смањење и отклањање негативних ефеката изазваних пандемијом вируса корона, како би се обезбедили права и интереси корисника услуга осигурања и очувала стабилност пословања свих професионалних учесника на тржишту осигурања, односно обезбедио континуитет надзорне функције, што ће наставити да и надаље чини.